

Fàbrica Balet

Sant Vicenç de Castellet

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Passeig Francesc Macià, 128. 08295 SANT VICENÇ DE CASTELLET
Emplaçament	La fàbrica es troba a l'extrem sud del municipi, al final del passeig Francesc Macià.

Coordenades:

Latitud:	41.66095
Longitud:	1.86429
UTM Est (X):	405445
UTM Nord (Y):	4612756

Classificació

Número de fitxa	08262-57
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Conjunt arquitectònic
Estil / època:	Contemporani
Segle	XIX
Any	1828
Autoria de l'element:	Joan Davant, Francesc i Valentí Gibert.
Estat de conservació	Bo
Protecció	Inexistent
Accés	Obert
Ús actual:	Productiu
Titularitat	Privada
Titular:	SANCASTEL, SA. Via Laietana, 37, 2n-1ª. 08003 BARCELONA
Autoria de la fitxa	María del Agua Cortés Elía / OPC
Data de registre de la fitxa:	dc., 28/07/2004 - 02:00

Descripció

La fàbrica es troba a l'extrem sud del municipi, al final del passeig Francesc Macià, entre la via de Renfe i el riu Llobregat. Forma un conjunt tancat, envoltat per un mur que delimita el perímetre dins el que es troben els diferents edificis que conformen la fàbrica. Destaquen la nau central de la fàbrica, la casa de l'encarregat, la casa de l'amo i el mur que delimita, tots ells seguint una arquitectura característica dels edificis industrials de la segona meitat del segle XIX, predominant el maó vist o arrebossat amb decoració i el ferro colat. L'accés principal es realitza des del passeig Francesc Macià, a través d'una porta a l'angle del mur de maó. La porta és de ferro i es troba entre dues pilastres dobles de maó. En entrar, a l'esquerra hi ha la casa de l'encarregat i oficines de l'empresa. Són dos edificis d'estructura senzilla; el primer, d'una sola planta i cobert amb teulada a quatre vessants de teula i en el que hi havia les oficines, el segon, la casa de l'encarregat i altres dependències de la fàbrica, és una casa formada per dos cossos perpendiculars formant una ela, amb planta, pis i golfes sota teulada, essent les teulades independents i també perpendiculars. És de maó arrebossat, amb filades horitzontals de maó vist a la base de cada pis, voladís a la teulada suportat amb bigues de fusta vistes i decoració als extrems. Respon a un tipus d'arquitectura molt característica de l'època i amb alguns elements modernistes. Un cop dins el recinte, a l'esquerra de la casa de l'encarregat trobem la casa de l'amo. És una casa exempta que tenia un accés independent al de la fàbrica des del camí que comunica amb el Raval Nou, a través d'una porta de ferro que ara està tancada i tapada per la vegetació i que porta les inicials T B al centre de cada fulla. Aquesta casa és d'estructura senzilla, de planta quadrada, coberta amb teulada a quatre vessants, amb planta, dos pisos, i amb una terrassa a la planta baixa a la banda de migdia de forma semicircular suportada amb columnes. És de maó arrebossat i decorat externament amb motllures que imiten peces més grosses. Actualment es troba tancada i semi-abandonada. A l'extrem est del conjunt, al costat de riu i paral·lel a aquest es troba la nau principal de la fàbrica i la més antiga. És una nau amb una estructura fruit de diferents afegits al cos central. El cos central és de planta rectangular allargassada, amb tres pisos i coberta de teula de dues vessants. Té afegits tres cossos que la creuen perpendicularment per cada extrem i al centre; entre aquests s'han afegit altres naus paral·leles a la principal i enganxades a aquesta, de dos pisos i coberta a un vessant. A cada extrem hi ha un cos d'escala que forma una torre quadrada un pis més alt que el conjunt. La turbina i el salt es troben a la banda nord. També a l'extrem nord, però en un edifici independent, es troba la xemeneia. Externament l'edifici és de maó arrebossat, amb motllures senzilles als angles, teulada de teula àrab i grans finestrals a tot el perímetre. A l'interior destaquen les grans naus obertes amb columnes de ferro colat que suporten els sostres de revoltó entre bigues de ferro. Les columnes tenen un petit capitell amb motllura senzilla. Al costat d'aquesta nau s'han anat construint altres naus en diferents èpoques, però amb característiques arquitectòniques diferents a l'antiga nau. El mur que envolta el conjunt és de pedra amb cantonades de maó vist. Encara es conserva el canal d'entrada d'aigua i el salt, així com es manté la turbina en funcionament per produir electricitat que es ven a la xarxa. Degut a l'important increment de població que va generar el treball a la fàbrica, es va construir un edifici de pisos o colònia a l'altre banda de la via, al costat d'algunes cases de pagès que ja existien sota cal Guillemon, donant origen al Raval Nou.

Observacions:

Elements a destacar: nau principal de la fàbrica, casa de l'encarregat, casa de l'amo, reixa d'accés a la casa de l'amo, mur que tanca el perímetre, canal, xemeneia. Els darrers anys les instal·lacions s'han compartimentat i allotgen diferents empreses.

Història

Va ser la primera indústria que es va instal·lar a Sant Vicenç. La fàbrica va tenir dues etapes. La primera, 1828-1855, dedicada a la filatura i teixits de llana; la segona, a partir de 1855, es converteix en una fàbrica gran i es passa al sector cotoner vinculada a la burgesia manresana. L'any 1828, Joan Davant, sastre de Castellgalí, i els germans Francesc i Valentí Gibert de Terrassa, van edificar una fàbrica de teixits de llana.

L'any 1845 fa societat amb Josep Feiner de Terrassa (SUADES, 1996). L'any 1855 s'hi formà una companyia per fabricar fils de llana formada per Anna Xatart, de Sant Martí de Provençals, i Maria Antònia Abadal, d'Avinyó. El 1858 s'amplia amb diferents socis, entre ells Manel Balet i s'introdueix la filatura de cotó. L'any 1858, el fill, Josep Balet, inicia un procés d'apropiació de l'empresa, culminant amb la compra de la fàbrica l'any 1867. Cap al 1870 s'amplia la fàbrica i s'incrementa l'energia hidràulica. L'any 1890, sobre una població de 1429 habitants, a la fàbrica Balet treballaven 557 persones, mostrant la importància que tenia la fàbrica en la economia del poble. El 1894 Josep Balet i Ballbé lloga la fàbrica a una empresa del seu nebot ("Manufacturas textiles Balet, Vendrell i cia.") que es dissol el 1920 per crear Manufacturas Textiles Balet Vendrell S.A., que compra la fàbrica, especialitzant-se en filatura i teixit de panes. En aquesta època generava 250 CV (NADAL, 1991). Era una fàbrica mixta que utilitzava la força hidràulica però també el vapor degut a l'estacionalitat del cabal del riu. El salt de la Balet es troba a prop de la fàbrica i té un canal curt, de poc més de 100 metres. Compartia el salt d'aigua concedit a Francisco Ginferrer, que l'emprava per regadiu amb una gran roda de calaixos vertical que feia pujar l'aigua a un aqüeducte que alimentava un sistema de canals. Balet disposava d'un canal que partia del salt de Ginferrer, aprofitant l'aigua que no movia la roda; això li permetia tenir un salt petit, de 2,51 m d'alçada amb el que movia dues turbines de 50 CV cada una, movent 600 fusos i 112 telers mecànics (VIRÓS, 2003). L'any 1869, Josep Balet va voler ampliar la capacitat productiva de la fàbrica, fet que va produir diferents expedients (AHDB, expedient d'aigües) en que demanava construir un canal paral·lel que li permès augmentar 1 m el salt i instal·lar una nova turbina aprofitant fins a 6.000 l/seg. Li portaven el cotó des del port de Barcelona, primer amb mules per camí Ral, i després amb el tren, tenint un camí propi a l'estació. Va patir una important inundació l'any 1907, tot i que la de 1971 va produir més estralls. L'any 1960, amb la crisi del sector tèxtil, deixà l'activitat i actualment hi ha instal·lades diferents empreses, restant abandonades algunes naus, la casa de l'amo i la casa de l'encarregat.

Bibliografia

AHDB. 1879. Expedient de queixa de J. Marigot contra J. Balet per obres que Balet feia a la conca del Llobregat. AHDB. 1877. Expedient incoat per J. Balet en representació de D.M. Cots en sol·licitud d'autorització per aprofitar fins a 6.000 litres/seg. d'aigua del Llobregat en Sant Vicenç de Castellet per donar moviment a la seva fàbrica de filats i teixits. SUADES, J; i altres. (1986). "Sant Vicenç de Castellet" dins Ferrer i Alòs, Llorenç (coordinador). Història del Bages, col·lecció Història de les Comarques de Catalunya. Manresa, Parcir Edicions, 1986. VIRÓS, Ll. (2003). Sant Vicenç de Castellet, un cas d'industrialització hidràulica. VI Jornades d'Arqueologia Industrial de Catalunya. Lleida. SUADES, J. (1996). Història gràfica de Sant Vicenç de Castellet, 1890-1936. NADAL, J. (1991). La indústria cotonera. A Història Econòmica de la Catalunya Contemporània. Enciclopèdia Catalana. Vol. 3, pp. 13-86.

